

Željko Cvrtila,
mr. krim.

Premda nad radom MUP-a postoje čak četiri vrste nadzora – interni MUP-ov, redovni rukovoditeljski, parlamentarni te nadzor pučkog pravobranitelja i višeg državnog odvjetnika - pravog nadzora nad radom zapravo nema. Zašto je tome tako? Zbog toga što nadzor nije neposredan i konkretan, te prije svega stoga što nije neovisan

Nedavno je javnost popratila sukob ministra unutarnjih poslova Tomislava Karamarka i SDP-ova dužnosnika Slavka Linića jer je u javnost procurila vijest da policija provodi izvide u svezi navodnog nestanka novca iz Kriznog štaba Rijeke namijenjenog za kupnju oružja u svrhu obrane u Domovinskom ratu.

Ove je jeseni još jedno curenje informacija uzdrmalo hrvatsku Vladu i vladajuću stranku, a vezano je za iskaz bivše blagajnice te stranke pred istražiteljima. No sjećamo se da su iz policije i DORH-a i ranije curile informacije koje su izazvale manje ili veće reakcije.

Jasno, takvo izlaženje tajnih informacija u javnost (a sve su informacije iz istrage tajne) usko je vezano uz način i procedure čuvanja tajnih podataka u državnim

institucijama, koje očito nije na zavidnoj razini, no to će biti tema nekog drugog članka. Ovdje želim čitateljima prezentirati što bi trebalo poduzeti nakon takvog štetnog događaja, kako za sustav, tako i za stranke koje su predmet istrage, tim više što strankama u postupku u istrazi koja traje još nisu dokazane nikakve kriminalne radnje.

Svjedoci smo i niza pritužbi na rad policijskih službenika i rukovoditelja MUP-a pa i podnošenja kaznenih prijava. Među zadnjima je ona protiv samoga glavnog ravnatelja policije radi navodnog pogodoivanja u sukobu unutar jedne obitelji. Za sve te pritužbe nikad u potpunosti nije jasno utvrđeno jesu li u potpunosti istražene i kakav je stvarni ishod unutarnjeg nadzora. MUP ima Odjel za unutarnju kontrolu pri Kabinetu ministra te

Odjele/Odsjeke za zakonitost postupanja pri Uredima načelnika policijskih uprava, koji bi trebali istraživati sve zakonske i službeničke propuste.

Postoji i redovni rukovoditeljski nadzor od strane neposrednih rukovoditelja. Saborski odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost također ima administrativni nadzor nad zakonitošću

Pritužbu najčešće ispituju rukovoditelji koji su bili i nadležni za postupanje u pojedinom predmetu, zbog kojeg je pritužba i podnesena, a o svemu odlučuje Odbor koji nema izravan uvid u predmet niti konkretan kontakt sa sudionicima događaja

Tko sve nadzire one koji nadziru

postupanja MUP-a, a sličan nadzor ima i Pučki pravobranitelj pa ga ovdje nećemo zasebno isticati. DORH nema uspostavljenu službu nadzora, već nadzor provodi viši državni odvjetnik.

Svojevrsan nadzor nad radom u predmetima izvida ima i nadležni državni odvjetnik. Iako, dakle, nad radom MUP-a postoje čak četiri vrste nadzora, pravog nadzora nad radom nema. Zašto je tome tako? Zato što nadzor nije neposredan i konkretan, te prije svega zato što nije neovisan.

Nadzor saborskog Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost

Ako ovaj Odbor zaprimi pritužbu ili iz medija dođe do spoznaja o možebitnim kršenjima zakona od strane djelatnika

Većina policijskih rukovoditelja nastoji sama riješiti problem "unutar dvorišta", uz što manje prašine, kako ih viši rukovoditelji ne bi prozvali zbog slabog nadzora. Tako se često neki događaj administrativno obradi različito od stvarnih činjenica

MUP-a, može zatražiti pismeno očitovanje o stvarnim činjenicama pojedinog događaja, a u rjeđim slučajevima zatražiti i osobno očitovanje pred članovima odbora. Kad MUP zaprimi takav zahtjev od Odbora (ili javnog pravobranitelja), zahtjev se prosljeđuje, uglavnom rukovoditelju ustrojstvene jedinice u okviru čijega se postupanja događaj zbio, u Rav-

nateljstvo policije ili Policijsku upravu, a rjeđe i Odjelu za unutarnju kontrolu.

U većini slučajeva pritužbu ispituju rukovoditelji koji su bili i nadležni za postupanje u pojedinom predmetu, zbog kojeg je pritužba i podnesena. Nakon prikupljanja određenih izjava i dokumentacije izrađuje se izvješće i prosljeđuje Odboru koji nema izravan uvid u predmet ni konkretan kontakt sa sudionicima događaja. Kada bi imao, članovi Odbora nisu stručni za inspiciranje takvih događaja.

Dakle, članovima Odbora preostaje, temeljem dostavljenog izvješća, donijeti zaključke ili još eventualno obaviti razgovor s nekim od sudionika ili rukovoditelja. Temeljem takvog neizravnog i nestručnog ispitivanja od strane Odbora, rijetko se može dogoditi donošenje zaključka da je propusta u postupanju bilo.

Nadzor Državnog odvjetništva

Temeljem Zakona o kaznenom postupku i Zakona o državnom odvjetništvu, nadležni državni odvjetnik u pojedinim predmetima gdje policijski službenici, prije svega kriminalističke policije, provode izvide ili istrage, može izvršiti uvid u pojedini predmet, zatražiti obavijesti o poduzetom ili zatražiti određena postupanja.

Na takav način obavlja i nadzor nad zakonitošću poduzetih mjera i radnji od strane policijskih službenika, koji rade po konkretnom kaznenom predmetu. S obzirom da su i državni odvjetnik i policijski službenik u pojedinom predmetu suradnici u cilju prikupljanja dokaza da je određena osoba ili više njih počinila određeno kazneno djelo, gotovo se nikad se nije zbililo da bi državni odvjetnik "tužio" policijskog službenika za prekoračivanje zakonske ovlasti, jer bi time doveo u pitanje i sâm ishod kaznenog postupka.

Stvarni nadzor u istragama trebao bi zapravo provoditi sudac istrage, na temelju Zakona o kaznenom postupku.

Nadzor rukovoditelja

Ovo je svakodnevni, redovni i za svakog rukovoditelja obvezni nadzor nad provođenjem propisanih, planiranih ili zadanih radnih obveza radnika. Svaki je rukovoditelj dužan brinuti o stanju unutarnjeg reda, zakonitog i pravilnog postupanja organizacijske jedinice kojom rukovodi

ili radnika kojima rukovodi, te se rukovoditi time da je nesavjesnost i nemarnost kažnjiva. U slučaju na sumnju postojanja kaznenog djela ili teže povrede obveze iz radnih odnosa, rukovoditelj bi trebao poduzeti mjere utvrđivanja činjenica i po potrebi uključiti ustrojstvenu jedinicu za zakonitost postupanja ili Unutarnju kontrolu.

Većina rukovoditelja nastoji sama riješiti problem "u svom dvorištu", izazivajući tako što manju pozornost i otklanjajući opasnost da ih viši rukovoditelji prozovu zbog nedovoljnog rukovodnog nadzora. Tako se često poneki događaj administrativno obradi različito od stvarnih činjenica, što može biti velik problem ako građanin privatnom tužbom tuži policijskog službenika jer on tada nema prave argumente za obranu, s obzirom da se krivo prikazane činjenice na sudu - lako ruše.

Nadzor Odjela za unutarnju kontrolu i ustrojstvenih jedinica (UJ) za zakonitost postupanja

Ovdje leži ključ problema, ali i ključ rješenja. Još je 2004. godine rukovodstvo Odjela za unutarnju kontrolu predložilo Pravilnik o unutarnjem nadzoru i preustroj Odjela, kako bi se uspostavili standardi unutarnjeg nadzora i neovisnost u postupanju.

Do današnjeg dana nisu uspostavljeni standardi i pravila unutarnjeg nadzora, a dvojnost postupanja između UJ za zakonitost postupanja i Unutarnje kontrole je ostala. Trebao je biti donesen i Pravilnik o načinu obavljanja unutarnjeg nadzora i kontrolne djelatnosti, temeljem Zakona o policiji (NN 129/00), koji nije nikada donesen. U tom je nacrtu Pravilnika predložen i civilni nadzor nad radom policije od strane povjerenstva sastavljenog od eminentnih građana, što tada također nije bilo prihvaćeno. Novim Zakonom o policiji (NN 34/11) upravo su predviđena takva rješenja - dakle sedam godina kasnije. Nadam se da neće proći novih sedam godina do realizacije ovih zakonskih rješenja.

Poznavajući dosadašnju situaciju objektivizma utvrđivanja činjenica u pojedinim događajima, možemo konstatirati da rad unutarnje kontrole nije neovisan i objektivan. Na ishod izvještaja može se znatno utjecati. Situacija po policijskim upravama čak je i puno gora jer su ruko-

voditelji UJ za zakonitost postupanja izravno odgovorni zamjeniku načelnika i samom načelniku PU-a te kao takvi odrađuju ono što im se nalaže. Prečesto su unutarnji nadzori služili za pokrivanje nečijih propusta ili pak za unutarnje obračune kada, objektivno gledajući, nije bilo propusta.

Kako bi građani bili sigurni da je njihova pritužba uistinu detaljno, točno i nepristrano provjerena, Odjel za unutarnju kontrolu i inspektori tog Odjela moraju u svome inspiciranju, uz ostalo, biti neovisni. Neovisnost Odjela postiže se na način da propisi koji reguliraju njegov položaj, ustroj i rad budu regulirani tako da izbjegnemo bilo kakvu mogućnost utjecaja, pod pritiskom bilo kojeg čel-

Rad unutarnje kontrole nije neovisan i objektivan, a na ishod izvještaja može se znatno utjecati... Prečesto su unutarnji nadzori služili za pokrivanje nečijih propusta ili pak za unutarnje obračune kada propusta, objektivno gledajući, nije bilo

nika MUP-a bez obzira na njegov rang. To se može postići tako da se u ustroj i organizaciju Odjela ne može dirati bez suglasnosti civilnog povjerenstva.

Neovisnost inspektora unutarnje kontrole postiže se reguliranjem jasnih i transparentnih kriterija za njihovo imenovanje na rad u Odjel, te da se onemogućiti njihovo degradiranje bez utvrđenih propusta i odobrenja povjerenstva. Ravnateljstvo policije i Policijske uprave, tj. njihovi rukovoditelji, ne smiju imati apsolutno nikakav utjecaj na rad unutarnjeg nadzora jer su oni ti koji operativno provode policijske zadaće i imaju interes te uvijek mogu biti predmet inspiciranja unutarnje kontrole, budući da se kod raznih zadaća može namjerno ili nenamjerno i pogriješiti.

Sukladno tome, nužno je ukinuti UJ zakonitosti postupanja pri policijskim upravama te Odjel unutarnje kontrole staviti pod neposrednu nadležnost ministra unutarnjih poslova i civilnog povjerenstva.

Krajnju odluku o tome je li došlo do propusta u radu policije treba donijeti civilno povjerenstvo te, sukladno tome, može slijediti zahtjev za pokretanjem stegovnog postupka, a u slučaju sumnje na kazneno djelo proslijeđivanje predmeta DORH-u u daljnju nadležnost.

Odluku ne bi smio donositi onaj rukovoditelj koji je bio involviran u operativno izvršavanje zadaće jer bi i on mogao biti odgovoran za počinjeni propust, ako ne na izvršnoj, onda na rukovodnoj razini.

Zaključna riječ

Možemo zaključiti da unutarnji nadzor u MUP-u formalno postoji, ali da je on daleko od neovisnog i objektivnog utvrđivanja činjenica. Unutarnja kontrola mora objektivno utvrđivati činjenice koje idu i u korist policijskog službenika, a ne samo biti u funkciji MUP-a kao poslodavca i rukovodnih djelatnika ministarstva, odnosno određene ustrojstvene jedinice.

Tek spoj stručnog i operativnog nadzora te neovisnog civilnog nadzora, može dati ključnu objektivnost kod utvrđivanja činjenica u pojedinim spornim slučajevima postupanja policijskih službenika. Kada bi nadzor MUP-a bio neovisan, sumnje u objektivnost utvrđenih činjenica u slučajevima s početka ovoga teksta - ne bi bilo. ■

Nakon devet godina otvorena srednja policijska

Iznova otvorena škola sada nosi ime policajca Josipa Jovića, prve žrtve u Domovinskom ratu, a prvi puta u njezinoj 40-godišnjoj povijesti, u policijsku su školu upisane i djevojke – njih čak 54

[Hrvoje Dečak]

Nakon punih devet godina obnovljena je Srednja policijska škola u Policijskoj akademiji u Zagrebu, u koju je ove jeseni upisano više od 300 mladića i djevojaka. Oni su prva dva razreda srednje škole završili negdje drugdje, a u policijskoj školi provest će 3. i 4. razred.

O zapošljavanju se ne moraju brinuti: svi su s MUP-om RH sklopili ugovor da će po završenom školovanju najmanje pet godina raditi u policiji sa srednjom spremom, s tim da će do 10 najboljih odmah poslije škole moći upisati Visoku policijsku školu, a ostali nakon barem dvije godine izvrsnog rada u policiji. Budući da u policijskoj školi slušaju i glavne općeobrazovne predmete, moći će i na državnu maturu te onaj tko želi napustiti policiju, nakon pet godina rada, sa srednjom spremom može na bilo koji fakultet.

Inteligencija, zdravlje i osobnost

"Na natječaj za upis javilo nam se 1936 zainteresiranih", ispričali su Zaštitni načelnici Policijske akademije i Policijske škole

le Zoran Ničeno odnosno Marjan Žuljević. Policijska škola nije lagana, a tu je i odvajanje od roditelja i, za većinu, od domaće sredine, pa je njih 11 već i odušlo. Ostao je 331 učenik, među kojima su, prvi put u povijesti policijske škole, i 54 djevojke.

Većina učenika došla je iz strukovnih škola (uvjet je da je to četverogodišnji program), a desetak posto iz gimnazi-

ja. Gledano po regijama, najviše ih je iz Slavonije i Dalmatinske zagore te osamdesetak njih sa zagrebačkog područja. Pri upisu je trebalo zadovoljiti i mnoge posebne uvjete.

"Polagali su psihologijske tekstove inteligencije i osobnosti, što je važno jer nije svatko za stresne situacije. Zatim su tu bili fizički i motorički testovi, primjerice, svjetski poznati Cooperov test gdje

Što sve uče

U Policijskoj školi zajednički su općeobrazovni predmeti hrvatski te strani jezik, matematika, psihologija, računalstvo i vjeronauk ili etika.

Strukovno-teorijski predmeti su organizacija i povijest policije, Ustav Republike Hrvatske i ljudska prava, kazneno, prekršajno i policijsko pravo, policijske ovlasti, kriminalistika, policijsko naoružanje i gađanje, sport i samoobrana, sigurnost u prometu, psihologija i komunikologija, informacijski sustav Ministarstva unutarnjih poslova, etika policijskog zvanja te integralni trening.

momci moraju 2400 metara pretrčati za manje od 14, a djevojke za 15 minuta", objašnjava nam načelnik Žuljević.

"I liječnički je pregled također vrlo zahtjevan, od dobrog vida do indeksa tjelesne mase, a prije svega da mladići ne smiju biti niži od 170, a djevojke od 160 cm, pa sve do toga da ne smiju imati trajne tetovaže", dodaje načelnik Ničeno.

Naši nam sugovornici kažu da je bilo zanimljivo gledati pomalo raspušteno ponašanje učenika prvih dana, kada su znali polijegati po travi s cigaretama u ustima. No to se ubrzo stubokom promijenilo - na radost njihovih roditelja. Uglavnom, režim je takav da je ustajanje radnim danom u 6 sati, a povećanje u 22 sata. Između 18 i 21 sat slobodan je izlazak u grad. Vikendom svatko spava dokad hoće, a tko nije dežuran, može i kući.

Sadašnji učenici 3. razreda za dvije će godine krenuti na rad u sredinu koja im se odredi prema potrebama službe, dok će najbolji moći birati. Mnogi će sigurno ostanu u Zagrebu jer metropola treba puno policajaca

"Što se gradiva tiče, mogu ponosno reći da smo prvi srednjoškolski program u Hrvatskoj koji je u suradnji s Ministarstvom, znanosti, obrazovanja i športa napravljen po strukovnom kurikulumu, dakle, u početku više teorije, a postupno sve više prakse", naglašava načelnik Policijske akademije. Podsjeća da je policijska škola, još otkako je osnovana 1972. godine, prolazila razne faze. Sredinom 90-ih učenici su upisivani u 3. razred, zatim je 2002. škola zatvorena i zamijenjena devetomjesečnim tečajem prekvalifikacije za policajca, na koji su dolazili mladi sa završenom bilo kojom četverogodišnjom srednjom školom.

Prekvalifikacijom do 5000 novih policajaca

"Sad smo se vratili modelu koji je puno bolji i koji je kroz 30 godina obrazovao 27 generacija učenika-policajaca", vjeruje Ničeno. "Velika je razlika između nekoga tko se, najčešće iz čisto egzistencijalnih razloga, odlučio prekvalificirati za policajca, i mladog čovjeka koji izabere policijsku školu jer ga upravo to zvanje pri-

Načelnik Policijske akademije Zoran Ničeno

Načelnik Policijske škole Marjan Žuljević

"Najviše mi se sviđa disciplina!"

Budući policajci rado su nam otkrili svoje motive i prve dojmove. Ana Ljubičić iz Nove Kapele kod Nove Gradiške oduvijek je htjela biti policajka i pomagati ljudima. Prve teškoće zbog odvojenosti od obitelji već je svladala: "Ovdje mi se jako sviđa, čak je i bolje nego sam očekivala! Najviše mi se sviđa stroga disciplina, nisam očekivala toliku, ali baš je to dobro!"

Gospićanku Katarinu Svetić svi su podržali u njezinoj odluci, osim ujaka, koji misli da odora nije za žene: "Sviđa mi se što policajci u svom poslu pomažu i uvijek su dostupni. Htjela bih studirati na visokoj policijskoj školi!"

Ni Gorana Farkaša iz Belog Manastira ne brine rad u svako doba dana i noći, dapače, to ga privlači: "Uvijek sam bio na strani pravde. Vjerujem da ćemo ovdje puno naučiti, jer bih rado nastavio policijski studij. Treninzi su mi u početku bili teški, no sad to više uopće nije problem".

I Marin Budimir je Slavonski, iz Kutjeva: "Sviđa mi se što policija pomaže i štiti građane. Policajci su iskreni, kod njih nema varanja. Ovdje mi je najljepše što sam upoznao ljude iz svih krajeva Hrvatske, jedino ne obožavam rano ustajanje. Htio bih biti specijalac", poručio nam je na kraju.

Ana Ljubičić

Katarina Svetić

Goran Farkaš

Marin Budimir

vlači!" "Osim toga, devet je mjeseci prekratko vrijeme da bi se naučilo sve što treba policajcu, od pravne regulative do rukovanja oružjem", nadovezuje se Marjan Žuljević. "Nemojte me krivo shvatiti, no ako se za dimnjačara uči tri godine, valjda i budućem policajcu treba ostaviti dovoljno vremena", dodaje Žuljević.

U proteklih devet godina prekvalifi-

kacijom je dobiveno oko 5000 policajaca. Taj je veliki broj bio potreban ponajprije za graničnu policiju i prilagođavanje schengenskom režimu. Policajaca i dalje ponegdje nedostaje - obično su to krajevi uz obalu, poput Istre i Dubrovnika, gdje je interes za policiju tradicionalno manji.

Inače, sada ponovo uvedena dvogodiš-

14 najčešćih poslova

Pokazalo se da policajac u praksi uglavnom obavlja 14 vrsta poslova. Ti su tzv. standardni operativni postupci dobili posebno mjesto i u programu Policijske škole. Jasno, razmatraju se svi mogući scenariji kod svakog od njih:

- provjera identiteta
- utvrđivanje identiteta
- osiguranje mjesta događaja
- uhićenje počinitelja kaznenog djela
- dovođenje ili privođenje osobe
- blokada
- racija
- postupanje kod obiteljskog nasilja
- uhićenje prekršitelja javnog reda i mira
- zaustavljanje vozila
- pregled prometnih sredstava
- privremeno oduzimanje predmeta
- pružanje pomoći
- postupak prema osobama koje smiju držati i nositi oružje

nja policijska škola sukladna je i obrazovnim modelima u većini europskih zemalja, a Ničeno i Žuljević ističu da se već proteklih godina krenulo s modernizacijom programa.

"Zadovoljni smo što su ovi mladi ljudi koje smo jesenas upisali vrlo zainteresirani za učenje. Mnogima je najteža pravna skupina predmeta, jer se s njima prvi put susreću, no nisu lagani ni učenje o naoružanju, sportske vještine i samoobrana", nabraja Žuljević. "Ali zato su tu mnoge prednosti", dodaje Ničeno, nabrajajući besplatan smještaj i prehranu, odoru te dodatne pogodnosti kao što je mjesečni džeparac od 400 kuna.

Za oko 330 mjesta javilo se čak 1936 kandidata – odora je privukla najviše Slavonaca, a najmanje Dubrovčana i Istrana

Za ovaj je naraštaj obnovljen i jedan paviljon", zaključuje Ničeno. A mi bismo samo dodali kako je šteta što lijepa polivalentna dvorana s bazenom u Policijskoj akademiji već desetak godina zjapi u "roh-bau" izdanju. Valjda će se u sljedećim godinama naći novca i za njezino dovršenje, kako bi ovaj izvrstan projekt mladima postao još privlačniji. ■

Svečano proslavljen Dan policije

U povodu Dana policije i njezinog zaštitnika sv. Mihovila 29. je rujna u KD Vatroslav Lisinski održana svečana akademija. Ministar Tomislav Karamarko poručio je na Akademiji da je borba protiv korupcije i organiziranog kriminala polučila velike rezultate samo zato što je policija bila profesionalna i nije podlijevala pod političke pritiske. "Pretpostavke za profesionalniju policijski rad stvorio je, uz ostalo, i novi Zakon o policiji, pa su kriteriji za napredovanje napokon postali stručnost, znanje i iskustvo", istaknuo je Karamarko, podsjetivši da je MUP time pomogao i okončanju pregovora s EU.

"Ulazak u EU velik je uspjeh ove vlade, kojim se vraćamo u svoje prirodne europske, a ne balkanske okvire", dodao je ministar. Prisjetio se i prvih dana stvaranja hrvatske policije i države "koje ne bi bilo bez vizionarstva prvog predsjednika dr. Franje Tuđmana. Ravnatelj policije Oliver Grbić prisjetio se svih poginulih policajaca istaknuvši da "spomen na njihovu zaustavljenu mladost treba biti poticaj u današnjem radu na pragu ulaska u EU". "Policiju su tada krasile predanost, etičnost i požrtvornost, što treba biti okvir iz kojega se nikad ne smije izaći", dodao je Grbić. (R. Z.) ■

Film o policiji u Domovinskom ratu

U povodu 20. obljetnice hrvatske neovisnosti te u povodu Dana policije i blagdana sv. Mihovila, njihova zaštitnika, u zagrebačkom kinu "Europa" premijerno je krajem rujna prikazan dvosatni dokumentarni film "Hrvatska policija u Domovinskom ratu". Premijeri su nazočili ministar Tomislav Karamarko, glavni ravnatelj policije Oliver Grbić, članovi Kolegija ministra i Kolegija glavnog ravnatelja, savjetnici ministra te načelnici svih policijskih uprava. Film je nastao u suradnji Dokumentarnog programa HRT-a i MUP-a, a govori o hrvatskim redarstvenicima, braniteljima koji su prvi stali u obranu Domovine te o golemoj ulozi i doprinosu hrvatske policije u obrani i stvaranju neovisne i suverene hrvatske države tijekom velikosrpske agresije početkom 90-ih godina 20. stoljeća. Kroz sjećanje 80-ak aktivnih i umirovljenih policajaca, redatelj Darko Dovrančić kronološki je obradio ključne događaje i ratne operacije, od 5. kolovoza 1990. kad su postrojeni prvi redarstvenici, preko "Krvavog Uskrsa" na Plitvicama i masakra 12 redarstvenika u

Borovu Selu, do obrane Dalja, Zadra, Šibenika, Dubrovnika, Vukovara, i sve do operacija "Bljesak" i "Oluja". Ukupno je u ratu život u obrani domovine izgubilo 755 hrvatskih policajaca. (T. B.) ■